

ЎЗБЕКИСТОНРЕСПУБЛИКАСИ

ОЛИЙ ВАЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

ТОШКЕНТ ТИББИЁТ АКАДЕМИЯСИ ҲУЗУРИДАГИ ПЕДАГОГ
КАДРЛАРНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШ ТАРМОҚ МАРКАЗИ

**“ПЕДИАТРИЯ”
йўналиши**

**“ПЕДИАТРИЯ ФАНИНИ ЎҚИТИШДАГИ
ИЛҒОР ХОРИЖИЙ ТАЖРИБАЛАР”**

модули бўйича

**Ў Қ У В – У С Л У Б И Й
М А Ж М У А**

Тошкент 2016

Мазкур ўқув-услубий мажмуа Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2016 йил 6 апрелидаги 137-сонли буйруғи билан тасдиқланган ўқув режа ва дастур асосида тайёрланди.

Тузувчи: ТТА, УАШ-хирургия кафедрасидоценти,
т.ф.н. Садиков Р.Р.

Тақризчи: Duck-Jong Han, M.D. Ph. D.Chairman
of Board MedikalLeaders Corporation

Ўқув-услубий мажмуа Тошкент тиббиёт академияси Кенгашининг 2016 йил 29 августдаги 1-сонли қарори билан нашрга тавсия қилинган.

МУНДАРИЖА

I ИШЧИ ДАСТУР.....	2
II. МОДУЛНИ ЎҚИТИШДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН ИНТЕРФАОЛ ТАЪЛИМ МЕТОДЛАРИ.	12
III НАЗАРИЙ МАТЕРИАЛЛАР.....	22
IV. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТ МАТЕРИАЛЛАРИ.....	45
V. КЕЙСЛАР БАНКИ	54
VI. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ МАВЗУЛАРИ	64
VII. ГЛОССАРИЙ	66
VIII. АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ.....	68

I ИШЧИ ДАСТУР

Кириш

Дастур Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 12 июндаги “Олий таълим муассасаларининг раҳбар ва педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги ПФ-4732-сон Фармонидаги устувор йўналишлар мазмунидан келиб чиққан ҳолда тузилган бўлиб, у замонавий талаблар асосида қайта тайёрлаш ва малака ошириш жараёнларининг мазмунини такомиллаштириш ҳамда олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий компетентлигини мунтазам ошириб боришни мақсад қилади.

Дастур мазмуни олий таълимнинг педиатрия фани бўйича норматив-ҳуқуқий асослари, илғор таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларини қўллаш, махсус фанлар негизида илмий ва амалий тадқиқотлар, технологик таракқиёт ва ўқув жараёнини ташкил этишнинг замонавий услублари бўйича сўнгги ютуқлар, педагогнинг касбий компетентлиги, глобал Интернет тармоғи, мультимедиа тизимлари ўзлаштириш бўйича янги билим, кўникма ва малакаларини шакллантиришни назарда тутди.

«Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар» курсининг мақсади тингловчиларни ҳозирда мавжуд бўлган замонавий таълим инновациялари билан таништириш ва ана шу инновациялар ва технологиялардан маҳорат билан фойдаланиш малакасини шакллантиришдир.

Модулнинг мақсади ва вазифалари

“Педиатрия фанларни бўйича илғор хорижий тажрибалар” модулининг мақсади - тингловчиларни замонавий таълим ва инновацион технологиялар бўйича илғор хорижий тажрибалар ҳақида билимлар,

малакалар ва кўникма системасини шакллантириш ва замонавий ўқитиш технологиясини ўқув жараёнида қўллашни ўргатиш.

Модулининг вазифалари:

- педиатрия фанларини ўқитишда педагогик фаолият, олий таълимда ўқитиш жараёнинини технологиялаштириш билан боғлиқликда юзага келаётган муаммоларни аниқлаштириш;

- тингловчиларнинг педиатрия фанлари муаммоларини таҳлил этиш кўникма ва малакаларини шакллантириш;

- педиатрия фанлари муаммоларини ҳал этиш стратегияларини ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этишга ўргатиш.

Модул бўйича тингловчиларнинг билими, кўникмаси, малакаси ва компетенцияларига қўйиладиган талаблар

“Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар” модулини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида:

Тингловчи:

- модуль, ўқитиш модулли, кредит, рейтинг тушунчаси;

-технологиялаштириш қоидалари, тамойиллар;

-назорат жараёнини ташкил этиш;

-интерфаол технологиялар ва улардан самарали фойдаланиш ҳақидабилимларга эга бўлиши;

-педагогик фаолият жараёнини модуллаштириш;

-назорат жараёнини тез ва самарали ўткази олиш;

-назоратнинг турли шаклларида самарали фойдаланиш;

-интерфаол методларни мақсадли равишда тўғри танлаш ва фойдаланиш; кўникмаларини эгаллаши;

-ўқув курсини модулини тузиш;

- ахборотни структуралаштириш;
- талабаларнинг мустақил амалий фаолиятни ташкил этиш;
- кириш ва чиқиш назоратини ташкил этиш эришилган натижаларини таҳлил этиш;
- интерфаол методлардан фойдаланиш; **малакаларини эгаллаши;**
- ўз соҳасига оид ахборотни мантиқий блокларга ажратиш ва аниқ, лўнда, тушунарли равишда баён этиш;
- модулли ёндашув асосида ўқув жараёнини ташкил этиш;
- технологик ёндашув асосида таълим ва тарбия жараёнини бошқариш;
- коммуникативликни ва мустақил фаолиятни ташкил этиш юзасидан компетенцияларни эгаллаши лозим.

Модулни ташкил этиш ва ўтказиш бўйича тавсиялар

“Педиатрия фанида замонавий таълим ва инновацион технологиялар бўйича илғор хорижий тажрибалар” тингловчиларни хорижий тажрибалар билан таништириш, уларни амалда қўллаш бўйича билим, кўникма ва малакаларини таркиб топтиришини назарда тутати; Ушбу мақсад фаннинг олдида қуйидаги вазифаларни ҳал этишни кўяди: - тингловчиларни хорижий таълим тажрибалари ва инновацион технологиялар бўйича мавжуд билимлар тизими билан қуроллантириш; - хорижий, МДХ ва Республикамизда таълим тизими бўйича тингловчиларга маълумот бериш; - ўқув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлаш борасидаги илғор хорижий мамлакатлар таълим тажрибалар замонавий ёндашувларга оид билимлар бериш; - тингловчиларда илғор таълим технологиялари

бўйича билимларни шакллантириш; - замонавий таълимда тьюторлик, супервизорлик ва модераторлик фаолияти ҳақида тингловчиларда янги билимларни шакллантириш; - Blended learning (аралаш ўқитиш, case studi, масофавий ўқитиш, маҳорат дарслари, вебинар, эвристик методлар билан таништириш.

Модулнинг ўқув режадаги бошқа модуллар билан боғлиқлиги ва узвийлиги.

Педиатрия фанида замонавий таълим ва инновацион технологиялар мазмуни ўқув режадаги учинчи блок ва мутахассислик фанларининг барча соҳалари билан узвий

Боғланган ҳолда педагогларнинг умумий тайёргарлик даражасини оширишга хизмат қилади.

Модулнинг олий таълимдаги ўрни

Модулни ўзлаштириш орқали тингловчилар педиатрия фанини ўқитишдаги илғор хорижий тажрибалар ўрганиш, амалда қўллаш ва баҳолашга доир касбий компетентликка эга бўладилар.

Модул бўйича соатлар тақсимоти:

№	Модул мавзулари	Тингловчининг ўқув юклараси, соат				
		Ҳаммаси	Аудитория ўқув юклараси			таълим
			жами	жумладан		
				назарий	амалий машғулот	
1	Таълим ва тарбия жараёнларини ташкил этишда хорижий тажрибалар.	8	6	2	4	2
2	Ўқув жараёнининг норматив-ҳуқуқий асослари	6	6	2	4	
	Жами:	14	12	4	8	2

НАЗАРИЙ МАШҒУЛОТЛАР МАЗМУНИ

1 – мавзу: Таълим ва тарбия жараёнларини ташкил этишда хорижий тажрибалар.

Ўқув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлаш борасидаги илғор хорижий мамлакатлар таълим тажрибалари ва замонавий ёндашувлар. Илғор таълим технологиялари.

2 – мавзу: Ўқув жараёнининг норматив-ҳуқуқий асослари

Ўқув жараёнини ташкил қилиш норматив-ҳуқуқий асослари борасидаги илғор хорижий мамлакатларнинг таълим тажрибалари. Илғор таълим технологиялари.

АМАЛИЙ МАШҒУЛОТ МАЗМУНИ

1- амалий машғулот: Амалий машғулотларда тингловчилар талабалар билимини баҳолашнинг замонавий усуллари

Амалий машғулотларда тингловчилар талабалар билимини баҳолашнинг замонавий усуллари билан танишадилар ва улар асосида амалий ишларни бажарадилар. Амалий машғулотлар замонавий таълим услублари ва инновацион технологияларга асосланган ҳолда кичик гуруҳларга бўлиб ўтказилади. Бундан ташқари, мустақил ҳолда ўқув ва илмий адабиётлардан, электрон ресурслардан, тарқатма материаллардан фойдаланиш тавсия этилади.

2- амалий машғулот: Педиатрия фанининг ўқув жараёнида янги интерактив усуллари.

3-

Амалий машғулотларда тингловчилар талабалар ўқув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлаш борасидаги илғор хорижий тажрибалар билан танишадилар ва улар асосида амалий ишларни бажарадилар. Амалий машғулотлар замонавий таълим услублари ва инновацион технологияларга асосланган ҳолда кичик гуруҳларга бўлиб ўтказилади. Бундан ташқари, мустақил ҳолда ўқув ва илмий адабиётлардан, электрон ресурслардан, тарқатма материаллардан фойдаланиш тавсия этилади.

Ўқитиш шакллари

Мазкур модул бўйича қуйидаги ўқитиш шаклларидан фойдаланилади:

- маърузалар, амалий машғулотлар (маълумотлар ва технологияларни англаб олиш, ақлий қизиқишни ривожлантириш, назарий билимларни мустаҳкамлаш);
- давра суҳбатлари (кўрилаётган лойиҳа ечимлари бўйича таклиф бериш қобилиятини ошириш, эшитиш, идрок қилиш ва мантиқий хулосалар чиқариш);
- баҳс ва мунозаралар (лойиҳалар ечими бўйича далиллар ва асосли аргументларни тақдим қилиш, эшитиш ва муаммолар ечимини топиш қобилиятини ривожлантириш).

БАҲОЛАШ МЕЗОНИ

№	Баҳолаш турлари	Максимал балл	Баллар
1	Кейс топшириқлари	2.5	1,2
	Мустақил иш топшириқлари		0,5
	Амалий топшириқлар		0,8

II. МОДУЛНИ ЎҚИТИШДА ФОЙДАЛАНИЛАДИГАН ИНТЕРФАОЛ ТАЪЛИМ МЕТОДЛАРИ.

SWOT-таҳлил” методи.

Методнинг мақсади: мавжуд назарий билимлар ва амалий тажрибаларни таҳлил қилиш, таққослаш орқали муаммони ҳал этиш йўллари топишга, билимларни мустаҳкамлаш, такрорлаш, баҳолашга, мустақил, танқидий фикрлашни, ностандарт тафаккурни шакллантиришга хизмат қилади.

S – (strength)	• кучли томонлари
W – (weakness)	• заиф, кучсиз томонлари
O – (opportunity)	• имкониятлари
T – (threat)	• тўсиқлар

Намуна: Педиатрия фанини ўқитишда илғор хорижий тажрибалар учун SWOT таҳлилини ушбу жадвалга туширинг.

S	Педиатрия иши ўқитишда илғор хорижий тажрибаларни кучли томонлари	фойдаланувчилар сонининг кўплиги...
W	Педиатрия иши ўқитишда илғор хорижий тажрибаларни кучсиз томонлари	Робототехника орқали ишлаши...
O	Педиатрия иши ўқитишда илғор хорижий тажрибалари тизимидан	Хирургия ва бошқа даволаш усуллари билан фойдаланиш

	фойдаланишнинг имкониятлари (ички)	
Т	Тўсиқлар (ташқи)	Маълумотлар хавфсизлигининг тўлақонли таъминланмаганлиги...

Хулосалаш» (Резюме, Веер) методи

Методнинг мақсади: Бу метод мураккаб, кўптармоқли, мумкин қадар, муаммоли характеридаги мавзуларни ўрганишга қаратилган. Методнинг моҳияти шундан иборатки, бунда мавзунинг турли тармоқлари бўйича бир хил ахборот берилади ва айна пайтда, уларнинг ҳар бири алоҳида аспектларда муҳокама этилади. Масалан, муаммо ижобий ва салбий томонлари, афзаллик, фазилат ва камчиликлари, фойда ва зарарлари бўйича ўрганилади. Бу интерфаол метод танқидий, таҳлилий, аниқ мантиқий фикрлашни муваффақиятли ривожлантиришга ҳамда ўқувчиларнинг мустақил ғоялари, фикрларини ёзма ва оғзаки шаклда тизимли баён этиш, ҳимоя қилишга имконият яратади. “Хулосалаш” методидан маъруза машғулотларида индивидуал ва жуфтликлардаги иш шаклида, амалий ва семинар машғулотларида кичик гуруҳлардаги иш шаклида мавзу юзасидан билимларни мустаҳкамлаш, таҳлили қилиш ва таққослаш мақсадида фойдаланиш мумкин.

Методни амалга ошириш тартиби:

тренер-ўқитувчи иштирокчиларни 5-6 кишидан иборат кичик гуруҳларга ажратади;

тренинг мақсади, шартлари ва тартиби билан иштирокчиларни таништиргач, ҳар бир гуруҳга умумий муаммони таҳлил қилиниши зарур бўлган қисмлари туширилган тарқатма материалларни

ҳар бир гуруҳ ўзига берилган муаммони атрофлича таҳлил қилиб, ўз мулоҳазаларини тавсия этилаётган схема бўйича тарқатмага ёзма баён қилади;

навбатдаги боскичда барча гуруҳлар ўз тақдимотларини ўтказадилар. Шундан сўнг, тренер томонидан таҳлиллар умумлаштирилади, зарурий ахборотлар билан тўлдирилади ва мавзу

Намуна:

Педиатрия фанини ўқитишда илғор хорижий тажрибалари тизимлар					
Жаррохлик		Терапия		Робототехника	
афзаллиги	камчилиги	афзаллиги	камчилиги	афзаллиги	камчилиги
Хулоса:					

“Кейс-стади” методи

«Кейс-стади» - инглизча сўз бўлиб, («case» – аниқ вазият, ҳодиса, «stadi» – ўрганмоқ, таҳлил қилмоқ) аниқ вазиятларни ўрганиш, таҳлил қилиш асосида ўқитишни амалга оширишга қаратилган метод ҳисобланади. Мазкур метод дастлаб 1921 йил Гарвард университетиде амалий вазиятлардан иқтисодий бошқарув фанларини ўрганишда фойдаланиш тартибиде қўлланилган. Кейсде очик ахборотлардан ёки аниқ воқеа-ҳодисадан вазият сифатида таҳлил учун фойдаланиш мумкин. Кейс ҳаракатлари ўз ичиге куйидагиларни қамраб олади: Ким (Who), Қачон (When), Қерде (Where), Нима учун (Why), Қандай/ Қанақа (How), Нима-натиха (What).

“Кейс методи” ни амалге ошириш босқичлари

Иш босқичлари	Фаолият шакли ва мазмуни
1-босқич: Кейс ва унинг ахборот таъминоти билан таништириш	<ul style="list-style-type: none"> ✓ якка тартибдаги аудио-визуал иш; ✓ кейс билан танишиш(матнли, аудио ёки медиа шаклда); ✓ ахборотни умумлаштириш; ✓ ахборот таҳлили; ✓ муаммоларни аниқлаш
2-босқич: Кейсни аниқлаштириш ва ўқув топшириғни белгилаш	<ul style="list-style-type: none"> ✓ индивидуал ва гуруҳда ишлаш; ✓ муаммоларни долзарблик иерархиясини аниқлаш; ✓ асосий муаммоли вазиятни белгилаш
3-босқич: Кейсдаги асосий муаммони таҳлил этиш орқали ўқув топшириғининг ечимини излаш, ҳал этиш	<ul style="list-style-type: none"> ✓ индивидуал ва гуруҳда ишлаш; ✓ муқобил ечим йўлларини ишлаб чиқиш; ✓ ҳар бир ечимнинг имкониятлари ва тўсиқларни таҳлил қилиш;

йўллари ишлаб чиқиш	✓ муқобил ечимларни танлаш
4-босқич: Кейс ечимини ечимини шакллантириш ва асослаш, тақдимот.	✓ якка ва гуруҳда ишлаш; ✓ муқобил вариантларни амалда қўллаш имкониятларини асослаш; ✓ ижодий-лойиҳа тақдимотини тайёрлаш; ✓ якуний хулоса ва вазият ечимининг амалий аспектларини ёритиш

Намуна: **Кейс.** Хорижий тажрибалар бўйича услубларни кўрсатинг. Ишда ишлатилиши ва афзаллиги. Янги технологияларнинг даволаш ишидаги вазифалари.

Кейсни бажариш босқичлари ва топшириқлар:

- Кейсдаги муаммони келтириб чиқарган асосий сабабларни белгиланг (индивидуал ва кичик гуруҳда).

«ФСМУ» методи

Технологиянинг мақсади: Мазкур технология иштирокчилардаги умумий фикрлардан хусусий хулосалар чиқариш, таққослаш, қиёслаш орқали ахборотни ўзлаштириш, хулосалаш, шунингдек, мустақил ижодий фикрлаш кўникмаларини шакллантиришга хизмат қилади. Мазкур технологиядан маъруза машғулотларида, мустаҳкамлашда, ўтилган мавзунини сўрашда, уйга вазифа беришда ҳамда амалий машғулот натижаларини таҳлил этишда фойдаланиш тавсия этилади.

Технологияни амалга ошириш тартиби:

- қатнашчиларга мавзуга оид бўлган якуний хулоса ёки ғоя таклиф этилади;

- ҳар бир иштирокчига ФСМУ технологиясининг босқичлари ёзилган қоғозларни тарқатилади:

Намуна.

Фикр:“Хорижий тажриба объектга йўналтирилган дастурлашнинг асосий тамойилларидан биридир”.

Топшириқ: Мазкур фикрга нисбатан муносабатингизни ФСМУ орқали таҳлил қилинг.

“Тушунчалар таҳлили” методи

Методнинг мақсади: мазкур метод талабалар ёки катнашчиларни мавзу буйича таянч тушунчаларни ўзлаштириш даражасини аниқлаш, ўз билимларини мустақил равишда текшириш, баҳолаш, шунингдек, янги мавзу буйича дастлабки билимлар даражасини ташхис қилиш мақсадида қўлланилади.

Методни амалга ошириш тартиби:

- иштирокчилар машғулот қоидалари билан таништирилади;
- ўқувчиларга мавзуга ёки бобга тегишли бўлган сўзлар, тушунчалар номи туширилган тарқатмалар берилади (индивидуал ёки гуруҳли тартибда);

- ўқувчилар мазкур тушунчалар қандай маъно англатиши, қачон, қандай ҳолатларда қўлланилиши ҳақида ёзма маълумот берадилар;
- белгиланган вақт якунига етгач ўқитувчи берилган тушунчаларнинг тўғри ва тўлиқ изоҳини ўқиб эшиттиради ёки слайд орқали намойиш этади;
- ҳар бир иштирокчи берилган тўғри жавоблар билан ўзининг шахсий муносабатини таққослайди, фарқларини аниқлайди ва ўз билим даражасини текшириб, баҳолайди.

Визуал материаллар намуна

“Синквейн” (5 қатор) техникаси

Мақсад – категорияга характеристика бериш

Синквейн схемаси:

1–қатор – тушунча;

2-қатор – тушунчани тавсифловчи 2 сифат;

3-қатор – ушбу тушунча вазифалари тўғрисидаги 3 та феъл;

4-қатор – ушбу тушунча моҳияти тўғрисидаги 4 сўздан иборат сўз бирикмаси;

5-қатор – ушбу тушунча синоними.

Намуна: Компьютер сузи тузилган “Синквейн”

Компьютер

Сифатли, тезкор

Тўплайди, саклайди, узатади

Замонавий ахборот технология воситаси

Интеллект

“Инсерт” методи

Методнинг мақсади: Мазкур метод ўқувчиларда янги ахборотлар тизимини қабул қилиш ва билмларни ўзлаштирилишини енгиллаштириш мақсадида қўлланилади, шунингдек, бу метод ўқувчилар учун хотира машқи вазифасини ҳам ўтайди.'

Методни амалга ошириш тартиби:

➤ ўқитувчи машғулотга қадар мавзунинг асосий тушунчалари мазмуни ёритилган инпут-матнни тарқатма ёки тақдимот кўринишида тайёрлайди;

➤ янги мавзу моҳиятини ёритувчи матн таълим олувчиларга тарқатилади ёки тақдимот кўринишида намойиш этилади;

➤ таълим олувчилар индивидуал тарзда матн билан танишиб чиқиб, ўз шахсий қарашларини махсус белгилар орқали ифодалайдилар. Матн билан ишлашда талабалар ёки қатнашчиларга қуйидаги махсус белгилардан фойдаланиш тавсия этилади:

Белгилар	1-матн	2-матн	3-матн
“√” – таниш маълумот.			
“?” – мазкур маълумотни тушунмадим, изоҳ керак.			
“+” бу маълумот мен учун янгилик.			
“– ” бу фикр ёки мазкур маълумотга қаршиман?			

Белгиланган вақт якунлангач, таълим олувчилар учун нотаниш ва тушунарсиз бўлган маълумотлар ўқитувчи томонидан таҳлил қилиниб, изоҳланади, уларнинг моҳияти тўлиқ ёритилади. Саволларга жавоб берилади ва машғулот якунланади.

“Тушунчалар таҳлили” методи

Методнинг мақсади: мазкур метод тингловчилар ёки катнашчиларни мавзу бўйича таянч тушунчаларни ўзлаштириш даражасини аниқлаш, ўз билимларини мустақил равишда текшириш, баҳолаш, шунингдек, янги мавзу бўйича дастлабки билимлар даражасини ташхис қилиш мақсадида қўлланилади.

Методни амалга ошириш тартиби:

- иштирокчилар машғулот қоидалари билан таништирилади;
- ўқувчиларга мавзуга ёки бобга тегишли бўлган сўзлар, тушунчалар номи туширилган тарқатмалар берилади (индивидуал ёки гуруҳли тартибда);
- ўқувчилар мазкур тушунчалар қандай маъно англатиши, қачон, қандай ҳолатларда қўлланилиши ҳақида ёзма маълумот берадилар;
- белгиланган вақт якунига етгач ўқитувчи берилган тушунчаларнинг тўғри ва тўлиқ изоҳини ўқиб эшиттиради ёки слайд орқали намойиш этади;
- ҳар бир иштирокчи берилган тўғри жавоблар билан узининг шахсий муносабатини таққослайди, фарқларини аниқлайди ва ўз билим даражасини текшириб, баҳолайди.

III НАЗАРИЙ МАТЕРИАЛЛАР

1- мавзу: Таълим ва тарбия жараёнларини ташкил этишда хорижий тажрибалар.

Режа:

1. Хорижий давлатлар таълим тизими ҳақида маълумотлар
2. Ўқув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлаш борасидаги илғор хорижий мамлакатлар таълим тажрибалари ва замонавий ёндашувлар.

Таянч иборалар: таълим, педагогик технология, педагог, илғор тажрибалар, таълим методи, таълим оловчи, модератор, тьютор, эдвайзер, фасилитатор.

1.1 Хорижий давлатлар таълим тизими ҳақида маълумотлар.

Японияда таълим тизими

Шарқнинг энг илғор мамлакатларидан бири Японияда педиатрия ўқитишда энг самарали ва таъсирчан усулидан фойдаланилади. Бундай тарбиянинг асосий маскани сифатида институт танланган. Чунки институтда бола билим олишдан ташқари шахс сифатида ҳам шаклланади. Кунчиқар мамлакатда фуқаро тарбияси «ахлоқий тарбия» тизими доирасида амалга оширилади. Масалан юрак нуксонлари интерактив услублар билан берилади. Бу усул АҚШ да пайдо бўлиб саноат корхоналарида конвейерли ишлаб чиқариш кўпайган сари шундай ўргатиш усуллари зарур бўлиб қолдики, ишчилар бир ҳилда қайтариладиган кўлкўникмаларини иложиборича тез ва мукамал равишда аўргани болишларикеракэди. Бу усулда амалий кўникмаларни ¹

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

ўзлаштириш жараёни 4 поғона доирасида кечади. Бу поғоналарнинг номи: «Тушунтириш», «Нима қилиш кераклигини кўрсатиб бериш», «Кўрсатилган тарзда қайтариш», «Машқ қилиш». Яъни амалиёт ўқитувчиси талабаларга аввал кичикроқ бир иш босқичини тушунтириб беради, кейин нима қилиш кераклигини қилиб кўрсатади. Сўнг талаба шу иш босқичини кўрсатилган тарзда қайтариши (имитация қилиши) керак. Талаба қайтариб қилаётган пайтида амалиёт ўқитувчиси хатоларини тўғрилаб туради (мақтайди ёки танқид қилади).

Ундай кейин эса шу иш босқичи машқ тарзида тингловчи уни мукамал ўзлаштиргунича кўп маротаба қайтарилади. Бу усул психологияда асосланган бўлиб, бихевиоризм (яъни инсон ўзини тутишига оид) назариялардан олинган. Дастлаб ҳайвонлар устида ўтказилган экспериментлар йўлида олинган натижалар кейинчалик инсонга нисбатан қўлланила бошланган. Бу ерда кўзғовчи ва реакция каби элементлар ҳамда конкрет ўлчаниши мумкин бўлган кўрсаткичлар муҳим роль ўйнаган. Чунки олимлар фикри бўйича режа асосида ишлатилган ташқи кўзғовчилар ва назорат қилиниши мумкин бўлган реакцияларгина етарли даражада текширилиши мумкин ва шундан келиб чиқиб, умумий илмий хулосалар чиқариш мумкин деб ҳисобланган. Қуйидаги илмий хулосаларни таъкидлаб ўтиш зарур:

1. Ўзлаштириш (ўрганиш) - бу «кўзғаш таъсири-реакция» кетма- кетлиги такрорланишининг натижасидир. Шу такрорлар сони қанча кўп бўлса ўзлаштириш натижаси шунча яхши бўлади. («Такрор орқали ўрганиш» принципи).

2. Иккинчи кўзғовчи биринчи кўзғовчи билан биргаликда тез-тез ишлатилиб турса, у биринчи кўзғовчининг ўрнини боса олади. («Шартли рефлекслар орқали ўрганиш» принципи). 4 поғона усули Тушунтириш Нима қилиш кераклигини кўрсатиб бериш кўрсатилган тарзда қайтариш машқ 293. Ўзлаштиришда эришилган яхши натижалар мактаб турилса, бундай

натижалар кўпайиб бораверади. («Кучайтириш орқали ўрганиш» принципи).

4.

Аниқбирмақсадгақаратилгантарздаишлатилганмақтовважазоларорқалидеярл
иисталганчатегишлиўзинитутиштарзлариўзлаштирилишииваянайўққилиниши
мумкин.

Амалиётда ўрганиш учун эса бундан кўйидаги хулосалар чиқарилди:
Кўзғовчи сифатида берилган ҳар бир қисқа саволга иложи борича тўғри
жавоб берилиши билан уни дарров (масалан «Яхши жавоб!» деб) мақтаб
кўйиш керак. Нотўғри жавоб ҳам очик ва ойдин танқидланиши
(танбехланиши) лозим. Ёки амалиётда: талабалар бир иложи борича қисқа
иш босқичи билан таништирилади, сўнг уни қайтарадилар ва то уни
мукамал билмагунларича машқ қиладилар. Бу ҳам очик ва ойдин тан
олиниши керак. Бу ерда кичик ўқув босқичлар катта аҳамиятга эга.

Бугунги кунда бу усулга баъзи дидактик элементлар кўшилиб,
мукаммалаштирилди. Бундан ташқари босқичларни бироз мураккаброқ
қилишга ҳаракат қилинмоқда. Яъни шундай машқлар ҳам киритилиши
мумкинки улар доирасида талаба бирданига бир неча кўникмалар ва
операцияларни амалда бажариши керак. «Тушунтириш» ва «нима қилишни
кўрсатиб бериш» поғоналари эса босқичма-босқич амалга оширилади.
Кўникмаларни ўргатишда эса бу усул ўзини жуда ҳам яхши оқлади. Шунинг
учун бу усул касбий-техникавий соҳаларда энг аввало иш ўрнида керакли
кўникмаларни ўргатишда келажакда ҳам муҳим роль ўйнайди.¹

ЙўналтирувчиматнусулиЙўналтирувчиматнусулиўтганасрнинг 70 йилларида «Daimler Benz» корхонасинингГаггенаушаҳридаги (Daimler Benz AG (Gaggenau)) ўқувустахонаситомониданишлабчиқарган. Буусултовушватасвирлипрезентацияларбиланжиҳозланганмуस्ताқилўрганишда астуриларшаклидагилойихавийкасб-хунартаълимигақўшимчасифатидаишлабчиқарилган.

Бошланғичшаклидабуусулкасб-хунартаълимиамалиётчиларитомониданишлабчиқарганкейинчаликэсаназари йжиҳатданасосланибилмийасосдатакомиллаштирилиболийтаълимдақўлланила¹бошланган. Йўналтирувчиматнусулидақуйидаги 6 босқичфарқланади; улардоирасимонҳаракатдаалмашишади:

1. Маълумотийғиш 2. Режалаштириш 3. Қарор қабул қилиш 4. Амалга ошириш 5. Текшириш 6. Хулоса чиқариш Бу босқичлар ҳаммаси талаба томонидан амалга оширилади. Бу усулни ишлаб чиқарилишига сабаб лойиҳалар устида иш билан боғлиқ ташкилий муаммолар эди, чунки ўқувчилар ҳар хил тезликда ишлашлари туфайли бутун гуруҳ учун инструктаж ўтказишга қулай вақтни топиш қийин эди. Бир ўқувчи ҳаммадан тез ишлаб янги кўникмани ўрганишга тайёр бўлган бўлса, секинроқ ишлаган талабалар учун эса янги инструктажнинг фойдаси жуда кам эди. Қайтага янги инструктаж уларнинг ишларига халал бергандай ёки кераги йўқ тўхталиш каби туюлар эди. Яъни талабалар қизиқиши (мотивацияси) қисман барбод қилинади. Йўналтирувчи матн усули босқичлари амалиёт ўқитувчисинингўқитиш тарзи: ўқув материал ва йўналтирувчи саволларни бериш, инструктаж эса – фақат керак бўлганда 1.Муस्ताқил равишда маълумот йиғиш Режа тузиш учун қўлланмалар, формулярларни тайёрлаб бериш 2.

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

Мустақил равишда режа тузиш Таклифларни муҳокама қилиш

3. Мустақил равишда қарор қабул қилиш Материални бериш,

муамоларни муҳокама қилиш

4.

Мустақил равишда амалга ошириш Назорат варағини биргаликда ишлаб чиқариш

5.

Мустақил равишда текшириш Хулоса чиқариш

6. Мустақил равишда хулоса чиқариш

36

Йўналтирувчи матнлар ёрдами билан мустақил инструкторнинг жамияти пайдо бўлди ва ҳар бир ўқувчи айнан унга янги кўникма учун билимлар керак бўлган пайтда шундай билимларни олиши мумкин бўлди.

Энг биринчи йўналтирувчи матнлар

-

бу асли оғзаки равишда ўтказилган инструкторнинг ёзма шакли эди. Лекин барибир барча махсус маълумотлар талабаларга иложи борича оғзаки берилар эди. Бугунги кунда эса йўналтирувчи матнлар шундай тузилганки талабалар йўналтирувчи саволлар ёрдамида ўзлари керакли маълумотларни (китоб жадвал инструкция видеокассеталар ёки компьютер дискларидан олиб) ишлаб чиқаришни ўрганишади.

Натижада ҳозир янги бир ўргатиш усули ва янги бир ўрганишни ташкиллаштириш тарзи вужудга келди. Унинг асосий белгиси - бу ўқувчи кўпроқ мустақил равишда ўрганишидир; амалиёт ўқитувчиси эса заифроқ талабалар билан кўпроқ шуғулланиши мумкин бўлиб қолди. Талабаларнинг мустақил ишлаши эса ўз навбатида қўшимча фойда келтирмоқда: юқорироқ кўникма ва қобилиятлар соҳасида яъни биргаликда мулоқотда бўлиш, биргаликда режа тузиш, қарор қабул қилиш ҳамда ўз ишини текшириш каби қобилиятлар ривожланади. Командада (биргаликда) ишлаш орқали муайян ижтимоий компетенциялар ривож топади ва уларга мўлжалланган мақсадлар ҳам белгиланиши мумкин бўлди. Кўриб турибмизки, вақт ўтган сари йўналтирувчи матн усули қўлланишининг маъноси ўзгарди чунки бугунги кунга келиб бу усул айнан ўша «пойдевор квалификациялар» деб аталган қобилиятларни ривожлантириш мақсадида қўлланади.

Бу тушунчани Германияда таълимот мунозарасига меҳнат бозори тадқиқотчиси Д. Мертенс киритган. У бу тушунча билан асосан услубий компетенцияларни (яъни фикрлаш, ташкиллаштириш ва режалаштириш усулларини) атаган. Ҳозирги кунда эса бу тушунча билан шундай қобилиятлар кўникма ва ўзини тутиш тарзлари аталадики, улар айнан шу касб-ҳунарга оид квалификациялардан ташқари ва уларга қўшимча сифатида барча бошқа касб-ҳунарларда керак бўладиган ҳатти-ҳаракатларни билдиради. Булар орасида - мустақил режалаштириш амалга ошириш ва ўз ишини текшириш. 4 поғона усули билан солиштирадиган бўлсак бу усулда амалиёт ўқитувчисининг фаолияти кўпроқ дарсдан олдин ва дарсдан кейин қилинадиган ишлардан иборат. Лекин бевосита инструктаж жараёнида қилинадиган ишлар эмас; ўқувчилар эса қайтага барча даврларда (фазаларда) мустақил ишлашади.

1.2. Ўқув жараёнини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлаш борасидаги илғор хорижий мамлакатлар таълим тажрибалар замонавий ёндашувлар.

Модулли ўқитиш - ўқитишнинг истиқболли тизимларидан бири ҳисобланади, чунки у таълим олувчиларнинг билим имкониятларини ва ижодий қобилиятларини ривожлантириш тизимига энг яхши мослашгандир. Анъанавий таълимда ўқув мақсадлари педагог фаолияти орқали ифодаланган яъни билим беришга йўналтирилган бўлса, модулли ўқитишда таълим олувчилар фаолияти орқали ифодаланиб, касбий фаолиятга йўналтирилган бўлади. Модулли ўқитиш технологиясининг анъанавий ўқитишдан фарқли хусусиятларини қуйидаги жадвалда келтирдик:

- бир томонга йўналтирилган ахборот Бир томонлама мулоқот (дарслик ўқитувчи ўқувчи);
- ахборот олиш;
- хотирада сақлаш маъносини тушунмаган ҳолда механик тарзда ёдлаш;

- фикрлаш ва амалий фаолият орқали таҳсил олишда фаол иштирок этишни рағбатлантириш;
- икки томонлама мулоқот;
- таҳлил қилиш орқали маълумотни эслаб қолиш;
- билим ва кўникмаларни намойиш этиш;
- мазмунни тушуниш ва ҳаётга боғлаш.

Ушбу жадвалнинг таҳлили шуни кўрсатадики, модулли технологияга асосланган таълим анъанавий таълимдан ўқитиш усуллари ва воситалари уни ташкил этиш ва натижалари билан сезиларли фарқ қилади. Модулли ўқитиш таълимнинг қуйидаги замонавий масалаларини ҳар томонлама ечиш имкониятини яратади. Модул – фаолиятлик асосида ўқитиш мазмунини оптималлаш ва тизимлаш дастурларни ўзгарувчанлиги, мослашувчанлигини таъминлайди; ўқитишни индивидуаллаштириш; - амалий фаолиятга ўргатиш ва кузатиладиган характерларни баҳолаш даражасида ўқитиш самарадорлигини назорат қилиш; - касбга қизиқтириш асосида фаоллаштириш мустақиллик ва ўқитиш имкониятларини тўла рўёбга чиқариш. Модулли ўқитиш самарадорлиги қуйидаги омилларга боғлиқ: ¹ - таълим муассасасининг моддий-техник базаси; - малакали профессор-ўқитувчилар таркиби даражаси; - талабалар тайёргарлиги даражасига; - кутиладиган натижалар баҳосига; - дидактик материалларнинг ишлаб чиқилишига; - модуллар натижаси ва таҳлиliga.

Модулли ўқитишда ўқув дастурларини тўла қисқартирилган вачуқурлаштирилган табақалаш орқали босқичма-босқич ўқитиш имконияти яратилади. Яъни ўқитишни индивидуаллаштириш мумкин бўлади. Модулли ўқитишга ўтишда қуйидаги мақсадлар кўзланади: - ўқитишнинг узлуксизлигини таъминлаш; - ўқитишни индивидуаллаштириш; - ўқув материални мустақил ўзлаштириш учун етарли шароит яратиш; - ўқитишни жадаллаштириш; - фанни самарали ўзлаштиришга эришиш.

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser

Модулли ўқитиш фаннинг асосий масалалари бўйича умумлаштирилган маълумотлар берувчи муаммоли ва йўриқли маърузалар ўқилишини тақозо этади. Маърузалар талабаларнинг ижодий қобилиятини ривожлантиришга қаратилмоғи лозим. Модул амалий ва лаборатория машғулотлари маърузалар билан бирга тузилиши, улар маърузалар мазмунини ўрганиладиган янги материал билан тўлдирилиши керак.

Модулни ўқитишнинг самарадорлигини оширишга эришиш учун ўқитишнинг қуйидаги усулларини қўллаш мумкин: - муаммоли мулоқотлар; - эвристик суҳбатлар; - ўқув ўйинлар; - лойиҳалаш ва йўналтирувчи матнлар ва ҳоказо.

Ўқитишнинг модул тизими мазмунидан унинг қуйидаги афзалликлари аниқланди: -фанлар ва фанлар ичидаги модулар орасидаги ўқитиш узлуксизлигини таъминланиши; ҳар бир модул ичида ва улар орасида ўқув жараёнини барча турларининг методик жиҳатдан асосланган мувоффиқлигини ўрнатилиши; -фаннинг модулли тузилиш таркибининг мосланувчанлиги; -талабалар ўзлаштириши мунтазам ва самарали назорат (ҳар қайси модулдан сўнг) қилиниши; -талабаларнинг зудлик билан қобилиятига кўра табақаланиши (дастлабки модулардан сўнг ўқитувчи айрим талабаларга фанни индивидуллаштиришни тавсия этиши мумкин); - ахборотни «сиқиб» бериш натижасида ўқитишни¹ жадаллаштириш аудитория соатларидан самарали фойдаланиш ва ўқув вақти таркибини маърузавий амалий (тажрибавий) машғулотлар индивидуал ва мустақил ишлар учун ажратилган соатларни – оптималлаштириш.

Бунинг натижасида талаба етарли билимларга кўникмага эга бўлади. Модулли методика асосида ўқитишда фаолиятлик, тизимли қантлаш, қизиқтириш,

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. Lasers Surg Med. Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

модуллилик, муаммолилик, когнитиввизуаллилик, хатоликларгатаяништамойилларига мувоффиқишлаб чиқишилозим. Ўтказилган тадқиқотларга кўра модулли методика асосида ўқитишнинг куйидаги тамайиллари очиб берилди.

Назорат саволлари:

1. “Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар” тушунчаси қандай маънони англатади?
2. “Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар”нинг мақсади нимадан иборат ва у қандай вазифаларни ҳал қилади?
3. “Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар”нинг объекти ва предмети нима ташкил этади?
4. “Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар”нинг асосий категориялари қайсилар?
5. “Педиатрия фани бўйича илғор хорижий тажрибалар” қандай фанлар билан ўзаро алоқадорликда ривожланади?
6. Хорижий тажрибалар шахсни шакллантириш ва ривожлантиришда қандай илмий-тадқиқот методлари қўлланилади?

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of

- the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].
2. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.
 3. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].
 4. Li DN, Gold MH, Sun ZS, Tang AR, Wang HB, Sheng-Kang L. Treatment of infantile hemangioma with optimal pulse technology. *J Cosmet Laser Ther.* 2010 Jun;12(3):145-50.
 5. Saafan AM, Salah MM. Using pulsed dual-wavelength 595 and 1064 nm is more effective in the management of hemangiomas. *J Drugs Dermatol.* 2010 Apr;9(4):310-4.

2-мавзу: Ўқув жараёнининг норматив-ҳуқуқий асослари.

Режа:

1. Илғор хорижий тажрибалар назарияси ва амалиёти қўлланишинингасосий қонунлари ва принциплари.
2. Педиатрияда замонавий инновацион таълим технологиялари.

Таянч иборалар: Таълим методлари, таълим тамойиллари, ўқув жараёнини ташкил этишнинг технологияси, талабанинг меҳнат сарфи, , syllabus, ўтиш коэффициенти, талабалар билимини баҳолаш услубиёти, баҳолаш мезонлари.

1.1 Илғор хорижий тажрибалар назарияси ва амалиётининг кулланишининг асосий конунлари ва принциплари

Муаммони ифодаланиши: 1. Муаммо қандайдир ҳаракатлар қилиш учун етилган зарурат билан уни амалга ошириш учун шарт-шароитлар етишмаслиги ўртасидаги зиддиятни белгилайди. 2. Муаммони асосий таркибий қисмлари (муаммо, ости муаммолар)ни ажратади. Кейснинг дастурий картаси кейс учун ахборот йиғиш ва вазиятни баён қилиш учун асос бўладиган асосий масалалар(тезислар)нинг тузилмаланган рўйхатидан иборат бўлади.

Педагогик аннотация қуйидаги элементларни ўз ичига олади:

1. кейсда мўлжалланган предмет бўлим мавзу таълим даражаси курс кўрсатилади;

2. кейсдан кўзланган мақсад (таълимий мақсад режалаштириладиган ўқув натижалари;

3. талабалар кейсни муваффақиятли ҳал этиш учун эгаллаши лозим бўлган дастлабки билим ва малакалар;

4. кейс реал институционал тизим фаолиятини акс эттириши ёки унда кейсолог сунъий моделлаштирган вазият баён қилиниши ҳақидаги маълумот¹.

5. ахборот олиш манбалари рўйхат;

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

6. кейснинг ўзига хос белгиларига кўра тавсифномаси (сюжет, кейс объекти мавжудлиги материални тақдим этиш усули, ҳажми, тузилмавий ўзига хос хусусиятлари ўқув топшириғини тақдим этиш усули чизмалаштириш усули);

7. кейсдан кўзланган мақсад ва тегишлича ташкилий-услубий таъминоти ўзгарганида у қўлланилишимумкин бўлган ўқув предметлари рўйхати.

Кейс-ишлаб чиқаришда содир бўладиган аниқ муаммоли вазиятнинг тафсилотидир. Кейс усули ишлаб чиқариш масалаларини машғулотларда таҳлил қилиш ва ҳал қилиш усули унда иштирокчиларга ҳақиқий ҳаётий вазият бўйича фикр юритиш таклиф қилиниб бу вазият баёнида нафақат амалий масала ифодаланиб қолмасдан ундаги муаммони ечиш жараёнида ўзлаштирилиши зарур бўлган ўқув материали ҳам ифодаланади. Муаммоларни олдини олиш йўллари ишлаб чиқиш “Кейс стади”га асосланаган ўқитиш технологиясининг асосий мақсади ҳисобланади. Ушбу технология амалий вазиятларни ҳал этиш жараёнида ўрганилган ўқув мавзуси бўйича билимларни мустаҳкамлашга муаммоларни таҳлил қилиш ва унинг ечимини яқка тҳартибда ёки гуруҳларда еча олиш 52 кўникмаларини эгаллашга ижодий ваўрганиш қобилиятлари мантиқий фикрлаш нутқ ва муҳит шароитларига мослашиш қобилиятларини ривожлантиришга ҳамда қарорларни мустақил қабул қилишга ва ўз-ўзини назорат қилишга ёрдам беради. Ўқув машғулотларида кейсларни ҳал қилиш алгоритми қуйидагича:

- 1.Топшириқни бериш (топшириқни бажариш муддатини белгилаш кейснинг ечимини баҳолаш тизими билан таништириш дарснинг технологик моделини аниқлаш).¹

2. Таълим берувчининг кириш сўзи. Асосий саволларнинг қўйилиши.

3. Таълим олувчиларни 4-6 кишидан иборат микрогуруҳларга ажратиш.

4. Таълим олувчиларнинг микрогуруҳлардаги фаолиятини ташкил қилиш (микрогуруҳларни номлаш етакчиларни ва эксперт гуруҳини аниқлаш).

5. Микрогурухлардаги жавоблар билан танишишини ташкил қилиш.
6. Микрогурухлараро мунозарани ташкил қилиш.

7. Таълим берувчининг умумлаштирувчи сўзи унинг вазият ечими тўғрисидаги фикри.

8. Таълим олувчиларни экспертлар томонидан баҳоланиши.

9. Таълим олувчиларнинг машғулот ҳақидаги фикрлари.

10. Таълим берувчининг яқунловчи сўзи.

Машғулот бўйича хулосалар чиқариш. Кейсларни ҳал қилишда таълим берувчи таълим олувчиларни йўналтириб туриши ва улардаги фаолликни кўллаши ҳал қилинаётган муаммога нисбатан қизиқиш уйғотиб туриши даркор. Кейслардан таълим жараёнида фойдаланиш таълим олувчилар шахсида қуйидаги профессионал-педагогик зарурий сифатларни шакллантиради: -мустақил ижодий фикрлаш қобилиятини ривожлантиради; - мустақил ижодий фикрлаш қобилиятини ривожлантиради; -назария ва амалиёт ўртасида узвий боғлиқликни шакллантиради; -муаммоли вазиятни янгича шакллантиришга ёрдам беради; -вазиятларни ҳал этишда унга таъсир этувчи омилларнинг мавжудлиги ва уларнинг таъсирини эътиборга олишга имкон беради; -бошқалар фикрини ҳам қабул қила олиш малакасини шакллантиради; -савол бериш маданиятини таркиб топтиради; -қабул қилинган қарор учун масъуллиқ ҳиссини тарбиялайди/ 53 Кейсларни ҳал қилишда қуйидагиларга эътибор бериш зарур: асосий муаммони ва унга таъсир этувчи омилларни аниқлаш асосий ва иккинчи даражали омилларни ажратиш муаммони ҳал қилишнинг муқобил ечимини ҳам кўриб чиқиш энг мақбул қарор қабул қилиш.

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

Кейсларни ҳал қилишда ёзма усулда таҳлил қилиш унда баён этилган муаммони янада чуқурроқ англашга ёрдам беради ёхуд ёзма нутқ ҳам Халқаро RWCT дастурида мустақил ижодий фикрлаш қобилиятни ривожлантиришнинг энг самарали усулларида бири бўлиб ҳисобланади. Илмий тадқиқотлар ва амалий кузатишлар педагогика ўқитиш методикаси ва педагогик маҳорат асослари фанлари машғулотида бу каби кейсларни ечиш таълим оловчиларнинг фаоллигини оширибгина қолмасдан балки мустақил фикрлаш қобилиятини ривожлантиради ҳамда уларни бўлажак мустақил педагогик фаолиятга тайёрлашда муҳим аҳамиятга эга бўлади.¹

2.2 Педиатрияда замонавий инновацион таълим технологиялари.

Педагогика фани билимлар соҳаси ва ижтимоий амалиёт соҳаси каби жаҳон ривожланиш умумий тенденциялари ва қонуниятларига биноан ривожланади. Шунинг учун касбий-педагогик таълим чет эл тажрибаларини ўрганиш уни илмий тушуниш илғор ғоялардан миллий таълим амалиётида фойдаланиш айниқса долзарб ҳисобланади. "Кадрлар тайёрлаш соҳасидаги позитив жаҳон тажрибасини ҳисобга олиш узлуксиз таълим ва кадрлар тайёрлаш тизими барча элементларига тааллуқли ва унинг ривожланиши омилларида бири ҳисобланади". Шу билан бирга миллий ғоялар ва анъаналарда қурилган таълим ҳар доим миллий ривожланиш масалаларига жавоб беришини эсда тутиш керак. Бундай таълимнинг техник ёки ташкилий шакллари турлича бўлиши мумкин баъзан умуман одатдан ташқари тасаввур қилиб бўлмаган 56 кўринишларга эга бўлиши мумкин.

Аммо бизнинг чуқур ишонч ҳосил қилишимизга охир-оқибат одамнинг таълим олиши натижаси фақат ўқув фаолияти шакллари шу жумладан масофавий таълим билан белгиланмайди балки ўқув жараёни қуриладиган таянч психологик - педагогик мазмунга боғлиқ бўлади. Айнан мана шу

мазмунларини излаб топиш миллий менталитетга нисбатан масофали таълим асосларини ишлаб чиқиш бошланғич вазифаси ҳисобланади. Бу "нарс" турли рамзий амалиётлар экранларида акс эттирилиб намоён бўлади. Фикри сезгилари ва ҳаракатларида моддийлашади. Масофали ўқитиш назарияси ва амалиёти бой чет эл ва миллий тажрибалар тадқиқотлар йўналишлари умуман долзарблигини тасдиқлайди.

Янги педагогик ахборот ва телекоммуникатсия технологиялардан фойдаланишга асосланган таълим олиш усулидан бири ҳисобланган масофали таълим моҳиятини тушунишга бизни яқинлаштиради. Таълимнинг синтетик интеграл ва гуманистик шакли ҳисобланувчи масофали ўқитишнинг айнан назарий ва амалий масалалари таълимни ислоҳ қилиш шароитларида миллий таълим тизими олдида турган муаммолар катта қисмини ҳал этиши керак. Чет эл таълим тизимларида масофали ўқитишнинг ташкил топиши ва ривожланиши жараёнини ўрганишда таълим муассаларида масофали ўқитишни амалий ташкил қилиш турли шакллари ва вариантларини ҳамда масофали таълимни дидактик таъминлаш воситаларини таҳлил қилишга эътиборни қаратиш зарур.

Солиштириш методи моҳиятини хитой олими Х. Шу ва Н. Чжоулар тўла очиб берадилар: "Агарда миллат вақт ўқида ўзининг турган жойини тарихий ёки "вертикал" солиштиришлар билан аниқлай олса шунда у миллатлараро ёки "горизонтал" солиштиришлар ёрдамида дунёдаги ўз ўрни тўғрисида яхшироқ тасаввурга эга бўлади. Шу билан бир вақтда "вертикал" солиштириш ишонч уйғотади "горизонтал" эса реалист бўлишга мажбур этади". Масофали таълим - масофада туриб ўқув ахборотларини алмашиш воситаларига асосланувчи махсус ахборот таълим муҳити ёрдамида таълим хизматлари тўпламидан иборат. Масофали таълим ахборот - таълим муҳити фойдаланувчилар таълим олиш эҳтиёжларини қондиришга мўлжалланган маълумотлар узатиш воситалари ахборот ресурслари ўзаро алоқалар протоколлари аппҳарат - дастурли ва ташкилий-методик таъминотлар системали - ташкилий тўпламидан иборат.

Масофали таълим - ўқитувчиларга ўрганилаётган материал асосий хажмини етказиб беришни ўқитиш жараёнида ўқитувчилар ва талабларнинг 57 интерактив ўзаро алоқаларини, талабаларга ўрганилаётган материални мустақил ўзлаштириш бўйича мустақил ишлаш имконини беришни ҳамда ўқиш жараёнида уларнинг олган билимларини ва кўникмаларини баҳолашни таъминловчи ахборот технологиялари тўплами¹. Келтирилган тушунчалардан таққослаш тадқиқотини ўтказишда дунёда масофали ўқитиш таълим муҳити қандай шаклланишига асосий эътиборни қаратиш зарурлиги кўриниб турибди. Шу билан бирга бизни биринчи навбатда таълимнинг мана шу соҳаси ривожланиши тенденциялари қизиқтиради.

Умуман таълимнинг ноанъанавий шаклларига ўтишда дунё тенденциялари янги ахборот технологиялари бўйича тайёргарлик олиб борувчи касбий ўқув юртларининг сони ортиб бориши кузатилади. Университетлар ташкилий тизимларининг бирлаштирилиши масофали таълимнинг ўзига хос тенденцияси ҳисобланади. Мисол учун охириги йилларда масофали университет таълими ташкилий тузилиши янги тури - университетлар консорсиуми ривожланмоқда. Бир неча университетлар фаолиятини бирлаштирувчи ва бошқарувчи махсус ташкилот масофали таълим хизматларини кўрсатмоқда³.

Университетлар консорсиуми турли университетларда ишлаб чиқилган абитуриентлар учун курслардан тортиб илмий даража олишгача бўлган курслардан иборат курслар тўпламини тақлифэтади. Ғарбий Европада олий таълим олиш даражасидан масофали таълим "очиқ университетлар" деб аталувчи шаклларда амалга оширилади².

-
1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].
 2. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.
 3. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].

Миллий очик университетлар кўп жихатдан сиртки таълим ташкилий принципларидан фойдаланадилар. Очик таълим асосида - ўқитувчилар ўзлари олдиларида турган таълим мақсадларига эришишга интилиб тўла мустақил йўналадиган таълим муҳити пухта ишлаб чиқилган.

Таълимнинг очиклиги принципи қуйидагини англатади: олий ўқув юртига очик ўқишга қабул қилиши яъни зарур ёшга етишдан ташқари (18 ёш) ҳар қандай шарт ва талаблардан воз кечиш; ўқишни очик режалаштириш яъни курслар системасидан йўли билан ўқиш индивидуал дастурини тузиш эркинлиги; ўқиш вақти ва суръатларини эркин танлаш яъни бутун йил давомида талабаларни олий ўқув юртига қабул қилиш ва белгиланган ўқиш муддатларининг йўқлиги; ўқиш жойини эркин танлаш: ўқув вақти асосий қисмида талабалар ўқув аудиторияларида жисмонан бўлмайдилар ва қаерда ўқишни мустақил танлай оладилар.

Очиқлик принципини амалга ошириш катта ташкилий янгиликларга олиб келди уларни ахборотларни сақлаш қайта ишлаб чиқиш ва етказиш янги технологияларини татбиқ этиш ҳисобига амалий амалга оширилиши мумкин бўлди. 58 Мисол учун ўтган аср 90-йилларида телеконференциялар ўтказиш технологияси асосида масофали таълим янги модели пайдо бўлди. Моделнинг асосини ўқитувчилар ва ўқитувчилар ўртасида ўзаро алоқалар асосий шакли ҳисобланган ҳақиқий вақт давомида ҳам бўлиши мумкин бўлган телеконференциялар ўтказишдан иборат. Шу билан бирга телеконференциялар ўқитувчилар ва ўқувчилар ўртасида ҳам ва ўқувчиларнинг ўзлари ўрталарида ҳам ўтказилиши мумкин. Булар аудио аудиографик видео-компютерли телеконференциялар бўлиши мумкин. Телетаълим модели яқинда пайдо бўлди лекин у замонавий таълимда ташкил этишда тубдан ўзгаришларга олиб келмоқда.

Мана шу асосида замонавий таълимнинг янги ташкилий шакли - виртуал университетлар ривожланаётганлигида бу яққол намоён бўлмоқда. Ўқишнинг бу шаклини биз янги таълимнинг энди пайдо бўлаётган модели сифатида қараймиз. Мазкур моделида ўқув мақсадларида фойдаланиладиган

телеконференциялар технологиясига эга бўлган таълим тизимини қайта куриш мавжуд имкониятлари амалга оширилади. Бу технологиялар талабалар гуруҳларига ва алоҳида ўқитувчиларга бир-биридан ҳар қандай масофадан туриб ўқувчилар билан ва ўзаро учрашиш имконини беради.

Бундай замонавий телекоммуникация воситалари босма матнлар аудио ва видеотасмалар ўрнини босувчи компьютерли ўқув дастурлари билан тўлдирилади. Масофали таълимнинг бундай модели пайдо бўлиши фақатгина масофадан туриб эмас, балки таълим муассасаси қандайлигидан қатъий назар таълим беришни олиб боришга олиб келади. Бундай модел ҳали тўла амалга оширилган эмас.

Бу модел катта қийинчиликларга дуч келмоқда хусусан жамоатчилик томонидан тан олинмиши ва маълум илмий даража бериш диплом ва сертификатлар бериш ҳуқуқини олиш (виртуал университет аккредитацияси) муаммолари. Мана шу қийинчиликларни йўқотиш ва виртуал университет моделининг тўла ривожланиши замонавий таълим ташкилий тузилишида чуқур ўзгаришларни англатади. Масофали таълим фақатгина миллий таълим тизими (институционал) доирасидагина эмас балки олий таълим бутун дастурининг тўртдан бир қисмини ташкил этувчи асосан бизнес соҳасида тайёрлашга йўналтирилган алоҳида тижорат компаниялари томонидан ҳам ривожлантирилаётганини алоҳида таъкидлаб ўтиш зарур.

ИБМ Генерал Моторс Форд каби ва бошқа компаниялар томонидан хусусий корпоратив таълим тҳармоқлари яратилган. Мана шу таълим тизимларининг кўплиги мураккаблиги бўйича ҳам ва сони бўйича ҳам университетларда яратилган тизимлардан анча илгарилаб кетган. Охирги ўн йилликлар давомида масофали ўқитишнинг ривожланиши узлуксиз таълим воситаси сифатида дунё ҳамжамиятининг диққат маркази 59 объекти ҳисобланади. 1990 йил мҳарт ойида Европа комиссияси "Масофали ўқитиш ва касбий тайёрлаш" ишчи ҳужжатини қабул қилди бу ҳужжатда таълим "айниқса таълимнинг самаралилиги нуқтаи назаридан қизиқарли. Юксак

сифатли таълим технологиялари марказда ишлаб чиқилиши¹ ва шундан кейин жойларда тарқатилиши мумкин" дейилган.

Масофали таълим учун қулай шароитлар яратиш учун 1994 йилда Европа комиссияси "Леонардо да Винчи" дастурини ишга солди. Ушбу дастур "бутун ҳаёти давомида узлуксиз таълимни ва тайёрлаш янги шакллари" тизимини ривожлантириши керак. "Сократ" дастури "уйда таълим олишни европа масштабига олиб чиқиш" мақсадини ўз олдига қўяди. Масофали таълим соҳасида фаолиятни мувофиқлаштириш учун бутундунё масофали таълим ассоциацияси (WAOE) ташкил этилди бу ассоциация масофали таълим минтақавий таълим тизимларини бирлаштиради Дунёда масофали таълимнинг тизимлари турли - туманлиги хизматлар кўрсатиладиган таълим ва ташкилий шакллари жуда хилма - хиллиги сабабли ҳатто оддий турларга ажратиш ҳам жуда қийин.

Қуйида чет эл нашрлари материалари бўйича масофали таълим ўқитиш тизимлари энг эътиборлилари кўрсатиб ўтилган. Мамлакат Масофали таълим ўқитиш тизими Белгия Брюсселдаги Олий иқтисодиёт мактаб. (ЕСАЛ) АҚШда масофали таълимнинг ҳолати ва тенденцияларини алоҳида кўриб чиқишни муҳим деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан таълимнинг бу тури ўқувчилар кўп қисмини қамраб олган иккинчидан ўқитиш масофали шакли анъанавий таълим тизимлари билан (мактаб ўрта таълимдан кейинги ҳамма таълим турлари фирмалар ичидаги касбий таълим) табиий равишда бирлаштирилган. МДХ давлатларида фақатгина 1 миллионга яқин одам масофали таълим тизимида ўқитилади. Мисол учун 40 та инженерлик мактабларидан консорсиум ташкил этувчи Миллий технологик университет 90-йиллардаёқ масофали таълим методи билан 1100 талабаларни магистр даражасига тайёрлашни таъминлади.

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

Масофали таълим учун АҚШда телевидениедан кенг фойдаланилади. ПБС-ТВ оммавий телекўрсатувлар тизими доирасида миллиондан ортиқ талабалар ўқитилади. Катталарни ўқитиш дастури фан бизнес бошқарув курсларини ўз ичига олади.

Бизнес молия ва АҚШдан чиқишсиз ҳуқуқи соҳасида бакалавр магистр ва доктор диплом ҳамда илмий даражаларини олиш билан америка Кеннеди-Вецери университетигаги масофали ўқитиш дастури таълим хизматлари орасида алоҳида ўрин тутди. Дастур халқаро тан олинган мавқеини олишни истаган бизнесменлар ва банкирлар учун мўлжалланган. Майк Харт томонидан бошқариладиган Иллиное штати Бенедикт коллежи "Гуттлер берг" лойиҳаси АСЧ-файллар 60 кўринишида классик асарларни иложи борица кенг аудиторияга етказиш мақсадини ўз олдига кўяди.

Америка таълим хизматларини таълим хизматлар бозорида тақдим этишда БМИ (Бусинесс Манагемент Интернационал) - Калифорния штатида (АҚШ) Сан-Франциско шаҳрида штаб-квартирасига эга ихтисослаштирилган америка консалтинг компанияси катта фаоллик кўрсатмоқда. Шундай қилиб масофали таълим фаолиятига келтирилган мисоллардан Фарбда масофали таълимнинг ривожланиши асосий тенденцияси масофали таълим тизими орқали тақдим этиладиган таълим хизматларининг кенглиги ва турли ҳиллиги ҳисобланади деган хулосага келиш мумкин. Бундан ташқари масофали таълимнинг ривожланиши ахборот ва телекоммуникация технологияларнинг ривожланиши билан боғлиқдир.

Ҳозирги замон талабига тўлиқ жавоб берадиган мутахассисни тайёрлаш бу – давр талабидир. Ҳозирги вақтда республикамызда ёш авлодни тарбиялаш ўқитиш билим бериш замонавий ахборот технологияларга яқиндан ёндашиш ҳамда янги техника ва технологиялар билан ишлашни ўргатиш мақсадида жуда кўп ижобий ишлар амалга оширилиб борилмоқда. Улардан асосийси “Масофадан ўқитиш техника ва технологияси”дир.

Шу нуқтаи назардан ёш авлодни масофадан ўқитиш тизимига тайёрлаш босқичларини қуйидаги кўринишда амалга ошириш мумкин.

Ҳозирги ахборот технологиялар жадал ривожланиб бораётган даврда масофавий ўқитиш катта аҳамият касб этмоқда. Чунки таълимнинг бу тури шу пайтгача мавжуд бўлган таълим турларидан ўзининг айрим ижобий томонлари билан ажралиб туради. Мўнинг кундузги ва бошқа таълим турларидан фарқли жиҳати шундаки мазкур таълим турига жуда кенг аҳоли оммасини жалб қилиш мумкин. Мў ўзида кундузги ва сиртқи таълим турларининг ижобий хусусиятларини мужассам этади Шу жиҳатларига кўра Мў ҳозирги кундаги истиқболли таълим турларидан бири ҳисобланади.

Мў асосида таълим бериш учун ўқиш истагида бўлган аҳолининг муайян қисмини таълим муассасаси жойлашган ерга йиғиш шарт эмас. Иккинчидан тингловчи ёки ўқувчи томонидан ортиқча сарф – харажат қилиш зарурати бўлмайди. Учинчидан бу таълим турига жалб қилинувчиларнинг ёш чекланишларини истисно қилиш мумкин. Мўга жалб қилинувчи контингентни қуйидаги ижтимоий гуруҳларга мансуб бўлган шахслар ташкил қилиши мумкин:

- иккинчи олий ёки кўшимча маълумот олиш малака ошириш ва қайта тайёргарлик ўташ истагида бўлганлар;

- минтақавий ҳокимият ва бошқарув раҳбарлари;

- анъанавий таълим тизимининг имкониятлари чекланганлиги сабабли маълумот ола олмаган ёшлар б1;

- ўз маълумот мақомини замонавий талаблар даражасига кўтариш истагида бўлган фирма ва корхоналар ходимлари;

- иккинчи параллел маълумот олишни хоҳлаган тингловчилар;

- марказдан узоқда кам ўзлаштирилган минтақалар аҳолиси;

- эркин кўчиб юриши чекланган шахслар;

- жисмоний нуқсонлари бўлган шахслар;

- ҳарбий хизматда бўлган шахслар ва бошқалар.

“Таълим тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси қонуни ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” мақсад ва вазифалари босқичма – босқич рўёбга чиқарилишида замонавий ахборот технологиялари ва тизимларнинг роли

муҳим аҳамият касб этиши ҳаммага аёндир. Замонавий ахборот технологияларига: мультимедиа бир тилдан иккинчи тилга таржима қилиш бир алифбодан иккинчи бир алифбога ўтказиш компютерли тест назорати сканер технологияси интернет электрон почта Веб – технология электрон виртуал кутубхона масофадан туриб таълим бериш тақдим этиш технологияси сунъий тафаккур тизимлари ва бошқалар киради.

Назорат саволлари

1. Илғор хорижий тажрибаларқандай сифатлар хос?
2. Педиатрия фани буйича илғор хорижий тажрибаларга қандай ижодий-педагогик фаолият малакалари мавжуд бўлиши зарур?
3. Шахсда креативлик сифатларини ривожлантиришнинг қандай йўллари мавжуд?
4. Педагогларнинг креативлигини ифодаловчи белгилар нималарда акс этади?
5. Шахс креативлигини ривожлантиришнинг устувор тамойиллари қайсилар?
6. Педагогларнинг креативлик имкониятлари нималарда акс этади?

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].
2. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.

3. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].
4. Li DN, Gold MH, Sun ZS, Tang AR, Wang HB, Sheng-Kang L. Treatment of infantile hemangioma with optimal pulse technology. *J Cosmet Laser Ther.* 2010 Jun;12(3):145-50.
5. Saafan AM, Salah MM. Using pulsed dual-wavelength 595 and 1064 nm is more effective in the management of hemangiomas. *J Drugs Dermatol.* 2010 Apr;9(4):310-4.

IV. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТ МАТЕРИАЛЛАРИ

1-амалий машғулот: Амалий машғулотларда тингловчилар талабалар билимини баҳолашнинг замонавий усуллари.

Ишдан мақсад : Тингловчиларга педиатрия фани бўйича тадқиқотлар ва уларни ўтказиш, таълим ва тарбия жараёнларини ташкил этишда хорижий тажрибалар ўрни.

Масаланинг қўйилиши: тингловчилар гуруҳларда топшириқни ечишади.

Ишни бажариш учун намуна:

Муаммоли вазият (ҳолат) — муаммоли ўқитишнинг асосий элементи, унинг ёрдамида фикр, ўқувчиларнинг билим олишга эҳтиёжи уйғониши, фикрлаш активлашиши. “Муаммоли вазият ўз ичига нимани олади? Кайсилар унинг асосий компоненти? ” деган саволга жавоб олиш учун — муаммоли вазиятни психологик структурасини, унинг дидактик имкониятлари ҳамда ўқитишда қўллаш шартларини тасаввур қилиш муҳим.

Психологик структура бўйича муаммоли вазият фикрлаш каби анча мураккаб кўриниш бўлиб, нафақат предмет мазмуни балки шахсий муҳитини ўз ичига олади.^{1,2}

Булардан келиб чиққан ҳолда, муаммоли вазиятни объект ва субъектнинг ўзига хос фикрлаш ўзаро таъсири тури, шундай руҳий ҳолатки бунда , субъект (ўқувчи) топшириқни бажаришда аввал субъектга маълум бўлмаган янги билим ва ҳаракат қилиш усуллари топишни талаб қилиади.

Кутилмаган қийинчилик ҳар доим инсонни ҳайрон қолдиради ва ақлий изланишга ундайди. Муаммоли вазиятдан чиқиш муаммони англаш, уни таърифлаш ва ечиш боғлиқ бўлади. Муаммоли вазият педагогнинг дидактик инструменти бўлиши учун муаммоли вазият турларини билиш керак. Адабиётда 20 дан ортиқ классификацияси маълум. Ўқувчиларнинг ҳаётий

ҳолатлар, фактлар дуч келганда назарий тушунтириш талаб қилиниши
Ўқувчиларни амалий ишини ташкил этишда; Ўқувчиларда ҳаётий ҳолатларни
таҳлил қилиш истагини пайдо бўлишида, аввалги турмуш тасавурлар билан
зидиятнинг пайдо бўлиши олиб келиши; Гипотезаларни шакллантиришда;

- Ўқувчиларда солиштириш, таққослаш ва қарши қўйиш истагини пайдо бўлиши;

- Ўқувчиларда янги фактларни умумлаштиришга истагини пайдо бўлиши;

- Тадқиқотли топшириқларда.

Баллар кўриниши-даги баҳо	Россия рейтинг баллари кўринишида	Европа кредит тизимида рейтинг баллари		Талабалар салмоғига нисбатан баллар тақсимооти
		Баҳо	Аниқлик	
90-100	Аъло	А	Аъло (аъло даражада бажарилган кичик камчиликларга йўл қўйилган)	10
82–89	Яхши	В	Жуда яхши (ўртадан кўра юқори баъзи камчиликларга йўл қўйилган)	25
75–81		С	Яхши (Умуман тўғри бажарилган, лекин кўплаб камчиликларга йўл	30

			кўйилган.)	
67–74	Қониқарли	D	Қониқарли (ёмон эмас, лекин камчиликлар кўпроқ)	25
60–66		E	Етарли (талабалар минимал ҳолда қондирилган.)	10
35–59	Қониқарли эмас	FX	Қониқарли эмас (қайта топшириш имкони берилади)	-
1–34		F	Қониқарсиз (курсни қайта ўқиш талаб этилади)	-

Ўзининг эффективлигини кўрсатган ва амалда ўзини исботлаган бошқа замонавий педагогик технологиялар мавжуд. Ўқишни ривожлантирувчи ўқувчиларни интеллектуал имконияларини очишга қаратилган технолоягилар, ўқиш билан интеграция қилинган ўқитишга комплекс ёндашувни таклиф қилувчи турли хил вариантларни бунга киритиш мумкин.

Ривожлантирувчи ўқитишнинг асосий психологик принциплари қуйидагилар:

- Турли хил фикрлаш фаолияти турларининг оптимал ривожлантириш (яққол таъсир кўрсатадиган, амалий, яққол образли, мавҳум бир тарзда, абстракт-назарий);

- Ўқитишни индивидуаллаштириш ва дифференция қилиш;

- Фикрлаш фаолиятининг ҳам алгоритмик ҳам эвристик усулларини махсус шакллантириш;

- Мнемик фаолиятни махсус ташкил этиш ².

Ўзининг предмети билан бевосита интеграллашган жараёнлари мавжуд интегратив-педагогик концепциялар орасида айримларини ажратиб кўрсатиш мумкин, булар номланишида ҳам ўз аксини топган.

Бундайлар қаторига қуйидагиларни киради: ижтимоий куч тарбияси интеграцияси концепцияси, педагогик билимларнинг предмет ичи интеграцияси концепцияси дидактик тизим синтези концепцияси; умумий ва профессионал таълим интеграция концепцияси; бошланғич профессионал таълим моҳияти интеграция концепцияси ; ўқитишни ташкил этиш шакллари интеграцияси ва дифференциацияси конконцепцияси; олий таълим ва фундаментал фан интеграцияси концепцияси; ўқув муассасалар интеграцияси концепцияси (АҚШ, Ғарбий Европа) ва бошқалар .

Ҳозирда педагогик технология психодидактик, психология, кибернетик, бошқарув ва менежментга асосланади ва аввалдан режалаштирилган педагогик жараённи амалда режали ва босқичма босқич амалга ошириш тушунилади. Педагогик ҳаракатлар, операциялар, коммуникациялар технологик занжири аниқ кутилаётган натижага шаклига эга мақсадли установкаларга мувофиқ қурилади.Аммо ҳар қандай таълим технологияси – муваффақият гарови эмас. Асосийси, самарали таълим технологиялари ва педагог шахси органик бирикиши ҳисобланади.

-
1. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.
 2. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].

Яна бир бор таъкидлаш керакки, педагог янги таълим парадигмасида ўқувчининг мустақил равишда актив ўқиш жараёнида ташкилотчи, компетент маслахатчи ва ёрдамчи ролида иштирок этади. Бу рол ананавий ўқитишдан кўра мураккаб ва педагогдан юқорироқ даражадаги профессионал-педагогик маданиятни талаб қилади.

Назорат саволлари:

1. «Педагогик технологиялари» тушунчаси.
2. Педагогик технологиянинг тузилмаси.
4. Замонавий авторлик педагогик технологиялар.
5. «Технология» тушунчасини таълим соҳасида, педагогик жараёнларда қўллаш.
6. Технологик ёндашув таълим соҳасида қандай имкониятлар яратади?
7. Интерактив ўқитишнинг методларини айтинг ва уларнинг ўқитиш афзалликлари.
8. Инновация тиббиёт соҳасида ва ўқиш жараёнда қандай татбиқ қилинади?

Фойдаланилган адабиётлар:

3. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].

4. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.
5. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].
6. Li DN, Gold MH, Sun ZS, Tang AR, Wang HB, Sheng-Kang L. Treatment of infantile hemangioma with optimal pulse technology. *J Cosmet Laser Ther.* 2010 Jun;12(3):145-50.
7. Saafan AM, Salah MM. Using pulsed dual-wavelength 595 and 1064 nm is more effective in the management of hemangiomas. *J Drugs Dermatol.* 2010 Apr;9(4):310-4.

2-амалий машғулот: Педиатрия фани ўқув жараёнининг янги интерактив усуллари.

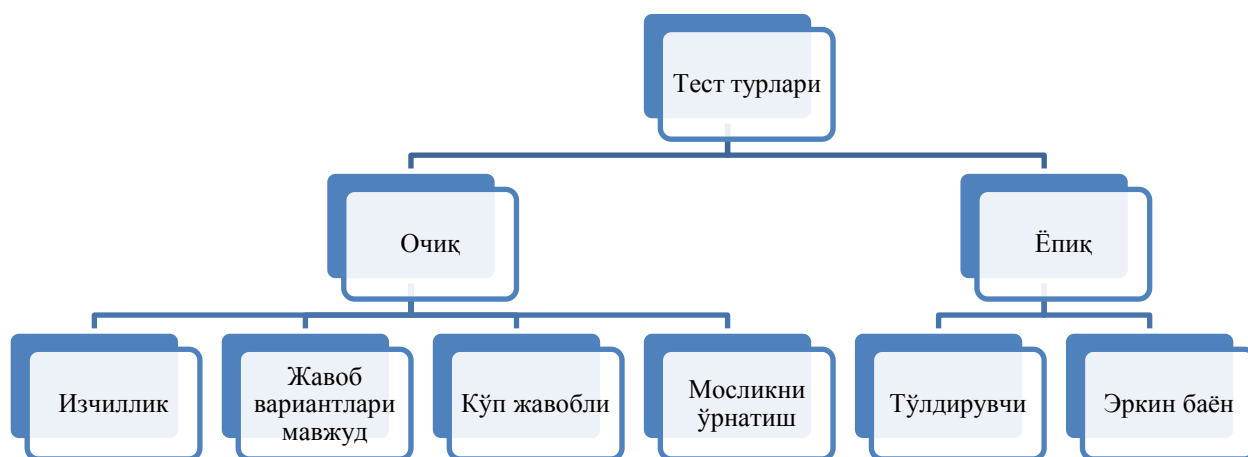
Ишдан мақсад: тингловчиларга педиатрия фани бўйича тадқиқотлар ва уларни ўтқозиш, таълим ва тарбия жараёнларини ташкил этишда хорижий тажрибалар ўрни.

Масаланинг қўйилиши: тингловчилар гуруҳларда топшириқни ечишади.

Ишни бажариш учун намуна:

Эвристик ўқитиш методи. Эвристик ўқитиш методини қўллашда ўқитувчи ўқувчилар билан ҳамкорликда ҳал этилиши зарур бўлган масалани аниқлаб олади. Ўқувчилар эса мустақил равишда таклиф этилган масалани тадқиқ этиш жараёнида зарурий билимларни ўзлаштириб оладилар ва унинг ечими бўйича бошқа вазиятлар билан таққослайди. Ўрнатилган масалани ечиш давомида ўқувчилар илмий билиш методларини ўзлаштириб тадқиқотчилик фаолиятини олиб бориш

кўникмаси тажрибасини эгаллайдилар. Таълим жараёнида тадқиқотчилик ўқитиш методини қўллашда ўқитувчи ва ўқувчилар томонидан қуйидаги ҳаракатлар амалга оширилади: ўқувчи фаолиятининг тузилмаси - ўқувчиларга ўқув муаммосини таклиф этиш; - ўқувчилар билан ҳамкорликда тадқиқот масаласини ўрнатиш; - ўқувчиларнинг илмий фаолиятини ташкил этиш - ўқув муаммолари моҳиятини англаб олиш; - тадқиқот муаммосини ўқитувчи ва ўқувчилар билан биргаликда ўрнатишда фаоллик кўрсатиш; - уларни ечиш усулларини топиш; - тадқиқий масалаларни ечиш усулларини ўзлаштириш Эвристик методи ўқитувчилардан ижодий хусусият касб этувчи юқори даражадаги билиш фаолиятини ташкил эта олиш кўникма ва малакаларига эга бўлишни тақозо этади. Бунинг натижасида ўқувчилар мустақил равишда янги билимларни ўзлаштира оладилар. Улар одатда юқори синф ўқувчиларининг ўзлаштириш даражаларини ҳисобга олган ҳолда 64 маълум ҳолатларда қўлланилади. Ушбу методлардан бошланғич синфларда фойдаланиш амалиётчи-ўқитувчиларнинг фикрларига кўра бир мунча мураккаб ҳисобланади. Бироқ узлуксиз таълим тизимига шахсга йўналтирилган таълимни фаол жорий этишга йўналтирилган ижтимоий ҳаракат амалга оширилаётган мавжуд шароитда ушбу йўналишдаги лойиҳаларни тайёрлаш ўзига хос долзарб аҳамиятга эга бўлиб бормоқда. Шунга қарамасдан бу тасниф мактаб амалиётида бирмунча кенг тарқалган ва педагогик ҳамжамият томонидан эътироф этилган.

Баҳолаш- таълим жараёнининг маълум босқичида ўқув мақсадларига эришилганлик даражасини олдиндан белгиланган мезонлар асосида ўлчаш, натижаларни аниқлаш ва таҳлил қилишдан иборат жараёндир. Assessment назорат тури - инсонни реал психологик хусусиятлари ва табиатини илмий баҳолаш имконияти. Таълим натижаси - баҳолаш йўналишига кўра тестлар

- психологик
- педагогик
- интеллект даражасини аниқлашга қаратилган тестлар
- касбий лаёқатни аниқлашга қаратилган тестлар

тип ва шаклига кўра: очик типдаги тестлар: бир тўғри жавобли, бир неча тўғри жавобли тестлар муттаносиблик тести.

Назорат саволлари:

1. Педиатрия фанларини ривожлантириш жараёнлари
2. Педиатрия фанларини ўқитиш жараёнида инновацияни роли.
3. Замонавий педагогик технологиялар орқали хирургия фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
4. Музокара (дискуссия) ўтказишнинг бта босқичини айтинг.
5. Гуруҳли музокаранинг 3та устун томонини айтинг.
6. Пед. технологиянинг горизонтал аспектига нима киради?
7. Жахон педагогик технологияларни қандай турлари бор?

8. Вертикал технологияларнинг турлари ва мақсади.
9. Янги педагогик менталитет қандай шаклланади?
10. Педагогиканинг илмий-тадқиқот методлари.
11. Замонавий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
12. Ахборот – коммуникация технологиялари воситаларидан таълим жараёнида фойдаланишнинг истиқболли йўналишлари ва келажаги
13. Музокара (дискуссия) ўтказишнинг бта босқичини айтинг.
14. Гуруҳли музокаранинг 3та устун томонини айтинг.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].
2. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.
3. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].
4. Li DN, Gold MH, Sun ZS, Tang AR, Wang HB, Sheng-Kang L. Treatment of infantile hemangioma with optimal pulse technology. *J Cosmet Laser Ther.* 2010 Jun;12(3):145-50.
5. Saafan AM, Salah MM. Using pulsed dual-wavelength 595 and 1064 nm is more effective in the management of hemangiomas. *J Drugs Dermatol.* 2010 Apr;9(4):310-4.

V. КЕЙСЛАР БАНКИ

“Кейс-стади” методи

1-гурух.

1. Вена томирлари варикоз касаллиги нима?
2. Вена қон томирларини варикоз кенгайиши таснифини гапириб беринг.
3. Сабабини айтиб беринг.

Ҳолат муаммоси ҳақида жадвални тўлдилинг

Муаммо тури	Ҳолат муаммаларини туғилиш сабаблари	Муаммони ечиш йўллари

2- гуруҳ

1. Варикоз касаллигини қандай клиник белгиларини биласиз?
2. Қандай консерватив даволаш усулларини биласиз?
3. Вена қон томирларини уткир тромбофлебитада даволаш тактикаси.

Ҳолат муаммоси ҳақида жадвални тўлдилинг

Муаммо тури	Ҳолат муаммаларини туғилиш сабаблари	Муаммони ечиш йўллари

2 - топшириқ

“Т-чизма” жадвални тўлдилинг

Постромбофлебитик синдромни келиб чикиш сабаблари?	Шифокор оёқларда шиш ва оғриклар пайдо бўлса қандай касаллик тўғрисида ўйлаш мумкин?

Кейс билан ишлаганда баҳолар кўрсаткичи мезони.

Аудиторияда ишлаганда баҳолар кўрсаткичини мезони.

Гуруҳнинг рўйхат	Фаол гуруҳ мак. 1 б	Ахборот иллюстриацияси Мак 0,5 б	Тўлиқ ва аниқ жавоблар мак. 1 б	Жами мак. 2,5 б
1				
2				

Тингловчилар жребия асосида саволларни танлайди кейин 3 дақ тайёрланади ва ҳар биттаси ўзи танлаган саволга жавоб беради. Имконият туғилса бир-бирини тўлдиради ёки жавобларга ўқитувчи тўлдиради.

Карточка №1. Вена қон томири касалликларига учраган беморларни диспансер ҳисобида кузатиш.

Беморни клиник кўриш:

- 1) Оёқларда оғриқ ва шишлар пайдо булиш.
- 2) Оёқларда гиперпигментация пайдо булиш.
- 3) Оёқда гиперстезия аломатлари
- 4) Вена қон томирларини варикоз кенгайиши.

Анамнез йиғиш:

Касалликнинг сабаблари

Касалликнинг ривожланиш вақти

Олган даволар дориларнинг турлари.

Давонинг самараси.

Қайталаш сони.

Лаборатория текшируви:

Умумий қон ва сийдик таҳлили.

Текширув усуллари қўллаш:

Оёқларни кўздан кечириш.

Пальпация ва томирлар аускультацияси.

Оёқларни хаждақи ўлчаш.

Функционал синамаларни ўтказиш

Қон томирларини УТТ усуллари

Касалликни шакли ва асоратига қараб шифокорнинг тактикаси.

- Оёқ веналарини варикоз касаллиги компенсатор даврида, асорати бўлмаса оддий профилактик тавсиялар берилади.

- Оёқ веналар варикоз касаллигини асоратлари кузатилса махсус ихтисослаштирилган муассасага юборилади.

Интерактив ўйин «саволли тўп»

Кичгина қоғоз бўлагига мавзуга тааллуқли саволларни тўпга ёпиштиради ва саволларга жавоббергандан кейин қоғозни олиб ташланади.

Тўпниталабаларни бирига отилади. Тўпни олган талаба қоғозга ёзилган саволлардан бирини олиб жавоб беради. Агар саволларни ҳаммасига жавоб тўғри жавоб берса кейин тўпни бошқа талабага беради. Шундай қилиб, саволларга тўлиқ жавоб бергунча давом этади

– УТТ дуплексини вена касалликларига ташхис кўйишдаги аҳамияти.

Датчикдаги нурланиши частотаси 4 ва 8 МГц, доплеров текшируви билан кўшилиб, томирларни кўради. Ёнбош суякни пастидаги барча жойлашган чуқур веналарни текширишга қурби етади. Чуқур веналар тромбози ташхисда асосий текширув усули бўлиб, флебографиядан олдинга ўтмоқда. Тромб белгилари: вена девори чидамсиз, кон харакатига нисбатан эхогенни кўтарилиши, зарарланган жойда қонни йўқлиги. УТТ дуплекси янги ривожланаётган тромб билан эски тромбни фарқини аниқлайди. Ёнбош веналарнинг ичакда газ тўпланиши туфайли текшириш бир қанча қийинчиликларга дуч келади. Ташхисни тўғри чиқиши - 95%, сезувчанлиги — 94%.

2. Веналар нуқсонларини ривожланиши

А. Венани нуқсон билан ривожланиши — нисбатан кам ва бир-бирига ўхшамайдиган касалликларни ичига олади: аплазия, гипоплазия, венани кўпайиши ва рудиментар веналар Тугма вена касалликлари артериовеноз мальформациялар билан бирга пайдо бўлиши мумкин..

Б. Клиппеля—Тренон синдроми — тугма вена касалликларининг энг асосийси ҳисобланади. Бунга триада белгилар тавсифли: томир невузи, тугма томир варикози, юмшок тўқималарни гипертрофияси. Бундан ташқари, чуқур веналарни тўлиқ ривожланмаслиги ёки ёки бутунлай бўлмаслиги, иккиламчи веноз босидаки кўтарилиши. Венани бўлмаган жойда коллатерал турлари ўраб олиб, катта девори ингичка варикоз тугунлар чаноқ веналарида пайдо бўлади. Бу эса тўғри ичак ва қиндан қон кетишига олиб келади.

Артериовеноз мальформация борлигини билиш учун ангиография қилиш керак. Консерватив даво: оёқни кўтариб ётиш, эластик бинт тақиш.

3. Ўпка артерияситромбоэмболияси .

Бирданига кўкракда кучли огрик, нафас етишмаслиги ва кўкариш(юз, буйин, кўкракни юқори қисми), қон босидақи тушиб кетиши. Бу пайтда ўпка инфаркти қон тупириш ва юқори тана ҳарорати кузатилади.

Катта дозада гепарин (30-50 тыс. ед.), селектив ўпка артериясига ёки вена ичига стрептаза (500 тыс- 1млн. ЕД), авелизин (250 тыс – 1,5 млн. ЕД сут). Қам ҳолларда шошилиш операция – ўпка артериясида эмболэктомия қилинади.

4. Чуқур вена тромбози

Қасалланиш. Чуқур веналар тромбози кўп ҳолларда белгисиз ўтади ва билиб бўлмади. Шунинг учун ҳам умумий сони маълум эмас. Синтиграфиянинг кўрсатишича 125I-фибриногеном, чуқур веналар тромбози билан операциядан кейин 30% бемор 40 ёшдан катталарда учрайди. Чуқур венлар тромбозининг яримидан кўпи оёқ паралич бўлганда ва узок пайт тўшакда ётиб қолганда аниқланади..

Сабаби ва патогенези. Чуқур веналар тромбозининг асосий сабаблари патогенитик тромб ҳосил бўлиш омил(Вирхов учлиги):

- 1) эндотелияни шикастланиши;
- 2) қон ҳаракатини сусайиши;
- 3) қон ивишини кўтарилиши.

Омиллар хавфига юрак етишмаслиги, катта ёш, хавфли ўсмалар, шикастлар, семизлик, узок вақт оёқ ва қўлни иммобилизацияда туриш, узок ётоқ режим, перорал контрацептлар қабул қилиш, эритремия, тромбоцитоз.

4. 1. Консерватив: оёқ кўтарилган ҳолатда; эластик бинтни тақиш; оёқ учидан сонга қараб босим юбориш керак. Бу усуллар постфлебитик синдром ва веналар кенгайганда, тугма артериовеноз мальфармациясида энг самарали хисобланади.

2. Склеротерапия кичгина варикоз тугунларда ва операциядан кейин қолган варикозларда қўлланилади.

3. Жаррохлик. Энг кўп операцияга кўрсатма оёқ дефектини космитик тиклаш. Бошқа кўрсатмалар: консерватив давони самарасизлиги, доимий оғрик, асоратлар (қон кетиши, трофик яралар, юза веналар тромбофлебити). Ортирилган артериовеноз оқмалар ҳам жаррохлик амалиётини талаб қилади.

58. Тромбофлебит профилактикаси

Тромбофлебит профилактикасида чуқур веналар тромбозидан, ўпка артерияси эмболияси, посттромбофлебитик синдромлардан тугилиш катта аҳамиятга эга. Тромбозни олдини олиш тадбирлари асосан катта ёшдаги одамларга пайдоси катта бўлади. Асосан операциядан кейинги юрак-томир тизимидаги касалликлари аҳамияти яхши бўлади. Кўрсатиб ўтилган беморларда қонни реологик хоссасини ва микроциркуляциясини, тромбоцитларни адгезив-агрегацион функциясига ингибитор таъсирга эга, қонни коагуляцион потенциалини пасайтирадиган ва яхшилайдиган дорилар тавсия этилиши лозим. Тромбозларни носпецифик профилактикаси: бинт тақиш, болдир мушагини электр токи ёрдамида стимуляция қилиш, машқлар бажариш, веноз қон ҳаракатини яхшилаш, операциядан кейин эрта юриш, анемияни тиклаш, сув-электролит етишмаслигини ўз вақтида тиклаш, юрак-томир ва нафас бўзилишларини олдини олиш билан курашиш..

Топшириқ №1.

Бемор 65 ёш, кўп йилдан бери оёқ веналари варикоз кенгайиши билан оғрийди. 3 кун олдин чап болдир орқа медиал кенгайган вена бўйлаб оғриқ борлиги кузатилади. Оғриқ кучайиши билан ҳаракати қийинлашиб

истмаси 37,8*С гача етди.Кўрганда: вена бўйлаб тери қизариши кузатилди. Вена катталашган, шнурга ўхшаган шишни пайпаслаганда кучли оғриқ бор. Тери бир қанча қаттиқлашган, қизарган, оғриқли.Панжа ва болдир соҳа сида шиш йўқ.

Ташхиси? Текшириш? Тактикаси?

Эталон жавоб:

№	Жавоблар	Макс. балл	Тўлиқ жавоб	Қониқарсиз жавоб
1	Ката тери ости веналари ўткир тромбофлебити	5	5	0
2	Венани ҚТТ доплер қилиш	5	5	0
3	Қаттиқ постел режим	5	5	0
4	Оёқни кўтариб ётиш	5	5	0
5	Антикоагулянтлар,мазли боғлам , антибиотиклар	5	5	0

Топшириқ№2.

Бемор 70 ёш, иккиламчи сон ва болдир веналари варикоз кенгайиши 10 йил олдин чуқур веналар тромбофлебитидан кейин ривожланган. Бундан ташқари болдирин медиал юзасида10x5 см трофик яра борлиги кузатилади. Бу ярани битишига мойиллиги йўқ. Флебиграфияда сон ва болдир чуқур веналари реканализацияси ва жуда кўп коммуникант веналар борлиги аниқланди.

Ташхиси? Тактикаси?

Жавобларэталонни:

№	Жавоблар	Макс. балл	Тўлиқ жавоб	Қониқарсиз жавоб
1	ПТФС, қўзшма шакли			0
2	Жарроҳлик бўлимига ётқизиш			0
3	Трофик ярани даволаш			0
4	Қон таъдақланишини яхшилайдиган дорилар ва антибиотиклар			0
5	Бэбкок бўйича флебэктомия ва коммуникант венани Линтон бўйича боғлаш			0

Топшириқ №3

Бемор 62 ёш, баччадон экстирпациясидан 8 кун кейин беморда бирданига нафас қисилиши, кўкракда оғриқ, хушини йўқатиш пайдо бўлди. Реанимацион муложалар самарали: хуши ўзига келди. Беморнинг умумий аҳволи жуда оғир. Кўкарган юзи ва юқори танада аниқланди. Ўпкада икки томонлама нафас эшитилади.. Ps-120 та 1 дақда. А/Б - 80/50 мм рт ст. Ўнг оёқда унча катта бўлмаган шиш, чов соҳасида томир чизмасини кучайиши, сон томири бўйлаб оғриқ борлиги кузатилди. Ангиография қилганда “чўлтоқ” белгиси ўпка артерияси чап тармоғида аниқланди.

Қандай касаллик операциядан кейин асорати ривожланди? Нима сабаб бўлди ? Шифокор тактикаси?

Жавобларэталонни:

№	Жавоблар	Макс. балл	Тўлиқ жавоб	Қониқарсиз жавоб
1	Операциядан кейин сон веналари флеботромбози			
2	Ўпка артерияси чап тармоғи тромбоэмболияси			
3	Тромболитиклар ва антикаогулянтларни қава фильтр қўйгандан кейин тавсия қилиш			
4	Маҳаллий мазли боғлам қилиш			
5	Давони пойдаси бўлмаганда операция қилиш			

Топшириқ №4. Бемор 53 ёш, ўнг оёқда бирданига оғрик, бижирлаш, қичиш ва истма 37,8. Кўрганда: болдир шишган, кўкарган, шишган. Ўнг оёқ юза веналари қизарган шнурга ўхшаб қаттиқлашган. Бу венларда оғик кузатилади.

Беморни ташхиси. Бу вазиятда қандай асоратлар ривожланиши мумкин?

№	Жавоблар	Макс. балл	Тўлиқ жавоб	Қониқарсиз жавоб
1	Ўнг оёқ веналарининг варикоз кенгайиши декомпенсация босқичи			0
2	Ўнг оёқ тери ости веналари ўткир тромбофлебити			0

3	Ўпка артерияси тромбоемболияси			0
4	Кўтарилувчи тромбоз			0
5	Веноз гангрена			0

Топшириқ №5. Бемор 27 ёш, чап оёқни тез чарчаши, катталашини, оғирлаши, қалтираши, терини қичиши. Болдир ва панжада шиш кузатилади. Шиш кеч пайти пайдо бўлади ва эрталабга йўқолади. Охири хафтадан бери ички тўриқ соҳасида кўкариш ва пигментация пайдо бўлди. Кўрганда: чап оёқ катта тери ости веналари кенгайган, ётганда аниқ илон шаклида кўринади.

Бемор ташхиси. қандай касалликлар билан дифф.Ташхис қилинади. Даволаш тактикаси

№	Жавоблар	Макс. балл	Тўлиқ жавоб	Қониқарсиз жавоб
1	Ўнг оёқ веналарининг варикоз кенгайиши субкомпенсация босқичи			
2	Постромбофлебитик синдроми			
3	Паркс-Вебер-Рубашов синдроми			
4	Клиппеля-Тренонасиндроми			
5	Оператив даво			

VI. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ МАВЗУЛАРИ

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил ишни муайян модулни хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб тайёрлаши тавсия этилади:

- меъёрий ҳужжатлардан, ўқув ва илмий адабиётлардан фойдаланиш асосида модул мавзуларини ўрганиш;

- тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;

- автоматлаштирилган ўргатувчи ва назорат қилувчи дастурлар билан ишлаш;

- махсус адабиётлар бўйича модул бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;

- тингловчининг касбий фаолияти билан боғлиқ бўлган модул бўлимлари ва мавзуларни чуқур ўрганиш.

Мустақил таълим мавзулари:

1. Педагогик технологиялари» тушунчаси.
2. Педагогик технологиянинг тузилмаси.
3. Замонавий авторлик педагогик технологиялар.
4. «Технология» тушунчасини таълим соҳасида, педагогик жараёнларда қўллаш.
5. Технологик ёндашув таълим соҳасида қандай имкониятлар яратади
6. Интерактив ўқитишнинг методларини айтиш ва уларнинг ўқитиш афзалликлари.
7. Инновация тиббиёт соҳасида ва ўқиш жараёнда қандай татбиқ қилинади

8. Пед. технологиянинг горизонтал аспектига нима киради
9. Жахон педагогик технологияларни қандай турлари бор
10. Вертикал технологияларнинг турлари ва мақсади.
11. Янги педагогик менталитет қандай шаклланади
12. Педагогиканинг илмий-тадқиқот методлари.
13. Замонавий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
14. Ахборот – коммуникация технологиялари воситаларидан таълим жараёнида фойдаланишнинг истиқболли йўналишлари ва келажаги

VII. ГЛОССАРИЙ

Термин	Ўзбек тилидаги шарҳи	Инглиз тилидаги шарҳи
Барқарорлик –	доимий, мустаҳкам амал қилувчи ҳолатга эришиш, шунингдек, ушбу ҳолатнинг доимийлиги, мустаҳкамлигини ифодаловчи педагогик тушунчалар.	Permanent, independent position, strong position in the teaching system
Билимсиз	билим ва маълумотга эга бўлмаган ўқимаган шахс.	Fellow with knowledge and information
Билиш	таълим жараёнида ўқувчи ва тингловчиларга тақдим этилган ўқув материалининг ўзлаштирилганлик даражаси; 2) борлиқ ва унинг объектив қонуниятларни ўрганиш, ўзлаштириш, эгаллаш.	1) Level of learning the given material 2) objective control of student information
Билим, кўникма ва малакаларни мустаҳкамлаш – ўқитувчининг ўқув –	–ва тингловчиларнинг табиат, жамият, фан-техника ютуқлари ҳақида ҳосил қилган	Information about population, science and environment. Teacher and student cooperation work

	маълумотлари. Ўқувчи ёки тингловчиларга тақдим этиладиган назарий маълумот.	
Билимдон	катта назарий маълумотга эга бўлган ўқимишли, илмли, билимли шахс.	People with deep knowledge in current direction
Билиш компоненти–	бошқаларни ва ўз-ўзини билишга қаратилган психик жараёнлар: сезги, идрок, тасаввур, хотира, тафаккур, ҳаёл ва ҳ.к.	Recognition of people , self recognition
Илғор технологиялар	Техник янгиликлар	Technik new devices

VIII. АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ

Махсус адабиётлар

1. Phung TL, Oble DA, Jia W, Benjamin LE, Mihm MC Jr, Nelson JS. Can the wound healing response of human skin be modulated after laser treatment and the effects of exposure extended? Implications on the combined use of the pulsed dye laser and a topical angiogenesis inhibitor for treatment of port wine stain birthmarks. *Lasers Surg Med.* Jan 2015;40(1):1-5. [Medline].
2. Sánchez Carpintero I, Mihm MC, Waner M. Laser and intense pulsed light in the treatment of infantile haemangiomas and vascular malformations. *An Sist Sanit Navar.* 2015;27 Suppl 1:103-15.
3. Pence B, Aybey B, Ergenekon G. Outcomes of 532 nm frequency-doubled Nd:YAG laser use in the treatment of port-wine stains. *Dermatol Surg.* May 2015;31(5):509-17. [Medline].
4. Li DN, Gold MH, Sun ZS, Tang AR, Wang HB, Sheng-Kang L. Treatment of infantile hemangioma with optimal pulse technology. *J Cosmet Laser Ther.* 2010 Jun;12(3):145-50.
5. Saafan AM, Salah MM. Using pulsed dual-wavelength 595 and 1064 nm is more effective in the management of hemangiomas. *J Drugs Dermatol.* 2010 Apr;9(4):310-4.
6. Liao M, Zhao J, Chen S, Wei Q, Yin G, Liu Q. Research on laser and photodynamic therapy of skin hemangioma model-comb. *Zhongguo Xiu Fu Chong Jian Wai Ke Za Zhi.* 2008 Dec;22(12):1437-40. Chinese.
7. Greve B, Raulin C. Laser therapy for vascular lesions. *Hautarzt.* 2006 Jun;57(6):537-48; quiz 549. German.
8. Soucek P, Soucková I. [Photodynamic therapy with verteporfin: from neovascularization to hemangioma]. *Cesk Slov Oftalmol.* 2010 Jul;66(3):146-51.
9. Jeremic G, Brandt MG, Jordan K, Doyle PC, Yu E, Moore CC. Using photodynamic therapy as a neoadjuvant treatment in the surgical excision of nonmelanotic skin cancers: prospective study. *J Otolaryngol Head Neck Surg.* 2011 Feb;40 Suppl 1:S82-9.

Интернет ресурслар:

1. www.press-service.uz
2. www.gov.uz
3. www.lugat.uz, www.glossaiy.uz
4. www.uz
5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz
6. <http://www.bank.uz/uz/publisVdoc/>
www.press-uz.info